

A „nyílt társadalom” bajnoka

Bepillantás Soros György világába

Hősünk érdeklődésének és törekvéseinek a középpontjában – saját bevallása szerint – mindenekelőtt a nyílt társadalom áll. Ennek az egész világon, de legalábbis Európában és Észak-Amerikában meg kellene valósulnia. Néhány országban – főleg az Amerikai Egyesült Államokban – állítólag ez már meg is történt. Soros György gondolatvilágát mindenekelőtt a *The Age of Fallibility* című, 2006-ban New Yorkban kiadott, majd egy évre rá a Scolar Kiadónál megjelent, *A gyarlóság kora* címmel magyarra fordított könyve alapján kíséreljük meg felderíteni.

Soros ebben a könyvében jelzi, hogy a „nyílt társadalom” fogalmát leelőször Henri Bergson (1859-1941) francia filozófus használta *Az erkölcs és a vallás két forrása* című, utolsó és legjelentősebb, 1932-ben megjelent művében. (Ennek eredeti francia szövege, valamint angol fordítása lehozható a világhálóról.) Zárt társadalomnak nevezi azt, amelynek tagjai összetartanak, a kívülállóktól pedig elhatárolódnak, és ellenségesen vagy legalábbis idegenként viszonyulnak hozzájuk. Az emberiség azonban változik, és a szellemi módosulások során a társadalmak nyitottakká lesznek. Bergson szerint ebben nyitott lelkű tagjaiknak, a misztikusoknak van nagy szerepe, akik a természetfölötti erők sugallatait embertársaiknak, vagy akár az egész emberiségnek közvetíteni tudják. A kötelességek tudatosítása erkölcsi megújulást hoz, amely egy magasabb szellemi szintre emeli az emberiséget. A történelem folyamán a nyitott társadalom egy újabb megnyílásig bezárul. Bergson ezt azzal példázza, hogy a júdeai próféták tevékenysége után bezáruló társadalom a keresztény misztikusok tevékenysége révén nyílt meg újra, és talált a szeretet vallására, amelynek lényege az a felismerés, hogy Isten maga szeretet. Tanulmányozván a misztikusok tapasztalatait, megállapítja, hogy élményük autentikus. A zsidó származású filozófus halála előtt négy évvel megfogalmazott szellemi végrendeletében azt írja, hogy a katolicizmusban a júdaizmus beteljesülését látja. Meg is keresztelkedne, ha a világot nem öntené el mindinkább az antiszemitizmus.

Soros György a „nyílt társadalom” fogalmát nem Bergsontól, hanem Karl Poppertől (1902–1994) vette át. Popper Bécsben született, és liberális baloldali mozgalmakban vett részt. Ezek kozmopolita hívei nem értették a nemzetiségek nacionalizmusát. A haladó értelmiség számára a német nemzetiséghez tartozás kultúra és nem faj kérdése volt, és mindenféle etnikai elkülönülést az egyetemes emberiségben igyekezett feloldani.

A második világháború előtt Popper a fenyegető német uralom miatt Új Zélandra települt. Ott, Christchurchben, a Canterbury Egyetemen filozófiát tanított, és közben megírta *A nyitott társadalom és ellenségei* című művét. Ez eredetileg a náciizmusról szólt, de mire készen lett (1945), a Németország legyőzésében fő szerepet játszó Szovjetunió, valamint az antant hatalmak között már a hidegháború előszelei fújtak, ezért a könyv érvénye kiterjedt a kommunizmusra is. Mindkét ideológia (írja Popper kapcsán Soros György *A gyarlóság kora* című könyvében, Scolar Kiadó, 2007. Budapest. 47. o.) a végső igazság birtokosának vallja magát, amit – ahol uralomra jutott – rákényszerített a társadalomra. Így a tagjait elnyomó zárt társadalmakat hozott létre.

Popper hamarosan Londonba költözött, és az ott filozófiát tanulmányozó Soros Györgynek is tanára volt. Diákjára maradandó hatást gyakorolt. Soros azt írja erről: „...Popper a társadalmi szerződés azon elvére irányította a figyelmemet, amely alapvetésként ismeri el, hogy a végső igazságot senki sem tudhatja magáénak. Ezt az elvet a »nyitott

társadalom« elvének nevezte el. Pontosan sohasem határozta meg a mibenlétét – nem szeretett definíciókkal bíbelődni, főleg annak fényében, hogy megértésük úgysem lehet tökéletes.” (U. o.)

A kívánatos társadalom elnevezésének fontos része a jelzője. Mind a francia *ouvert* (Bergson), mind pedig az angol *open* (Popper, Soros) szavaknak magyarul két fordítása lehetséges: az egyik a *nyitott*, a másik pedig a *nyílt*. Bergson és Popper szövegeinek a fordításában a nyitott társadalom a gyakoribb, a Soroséban – aki kétségtelenül jól ismeri a magyar nyelvet – a nyílt társadalom az elterjedt. Vajon miért?

A magyar értelmező kéziszótár mindkét kiadása szerint a *nyíltság* őszinteséget, egyenességet, a *nyitottság* viszont valami iránti fogékonyságot, rugalmasságot jelent. Aki vagy ami *nyílt*, az nem zárt, hanem nyilvános, illetve őszinte; a *nyitott* viszont, az új ismeretek, szokások stb. befogadására kész. Egyértelmű, hogy Soros György fogalomhasználatában ez utóbbi értelmezés a pontosabb. Vajon Soros miért választotta, illetve fordítóival választatta inkább az erkölcsi tartalmában pozitívabban csengő, noha tartalma szerint lényegében téves első változatot?

Soros György fogalmi rendszere

Hősünk ismereteit, tehetségét és pénzét általa hasznosnak és helyesnek tartott társadalmi-politikai célok megvalósítására igyekszik mozgósítani. Ebben három feltételre támaszkodik, melyek nézete szerint ritkán fordulnak elő ilyen kombinációban: „Először is kialakítottam egy olyan fogalmi rendszert, amellyel jobban megérthetem a történelmet, különösen az általam egyensúlytávolinak nevezett helyzeteket. Másodszer határozott etikai és politikai meggyőződést vallok; harmadszor rengeteg pénzt kerestem.” (I. m. 10. o.)

Soros úgy tartja, hogy nincs könnyű dolgunk, amikor a világ és benne helyzetünk megismerésére törekszünk. Mindenekelőtt azért, mert a világ valósága és a gondolataink nem függetlenek egymástól, mivel ez utóbbiak is a valóság részét képezik, beépülnek gondolataink tárgyaiba, és megváltoztatják azokat. A megismerésre törekvésünk (Soros ezt „kognitív funkció”-nak nevezi) egyidejű a világ befolyásolására irányuló törekvésünkkel (ez a „részt vevő funkció”). Minden egyértelműbb lenne, ha a két funkció egymástól függetlenül működne, de azok „a metszéspontokban kölcsönhatásba lépnek” egymással. A szerző ezt a kölcsönhatást hívja „reflexivitás”-nak, és megállapítja, hogy a „reflexív helyzetek jellegzetessége, hogy a szereplők nézete és a dolgok tényleges állása *nem felelnek meg egymásnak*.” Majd kihangsúlyozza, hogy „a reflexivitás miatt a szereplők világképében és a valóságban egyaránt megjelenik a bizonytalanság, kiszámíthatatlanság tényezője.”§

Mindez azt jelenti, hogy „az Értelem kora”, vagyis a felvilágosodás óta eltelt több mint kétszáz év folyamán „a Gyarlóság” korába jutottunk, hiszen „épp a tökéletesség igényét kell feladnunk”.

Soros György ezután megjegyzi: „a reflexivitás és a gyarlóság ikerelméletére alapozva koherens és logikus világnézetet alakítottam ki”. (I. m. 32-46. o.)

A gyarlóság szó sajnos a könyv angol szövegének téves fordításából származik. Az eredeti cím, a *The Age of Fallibility* utolsó szavának Országh László Angol-magyar nagyszótárában két értelme lehet. Az első szerint valóban gyarlóságnak, esendőségnek fordítják. A második jelentése viszont: „valami téves voltának lehetősége”. Márpedig Sorosnak az emberi megismerésre vonatkozó, az előbbieken vázolt gondolatmenete a valóságra vonatkozó véleményünk, ítéleteink megbízhatóságát megkérdőjelezi ugyan, de ezt nem erkölcsi hiányosságainkra, *gyarló voltunkra*, hanem a megismerési folyamatokban rejlő, akaratunkról független sajátosságokra vezeti vissza. Ezért a könyv helyes címe magyarul inkább ez lenne: *A tévedés lehetőségének a kora*.

Dól a pénz

Közismert, hogy Soros nagyhírű pénzügyi szakember, aki – mint könyvében is említi – igen nagy vagyont halmozott fel. Felismerte, hogy a közhit ellenére a szabad verseny mechanizmusai nem biztosítják a gazdasági élet harmonizálását, ezért révükön nem történik meg szükségszerűen a gazdasági folyamatok kiegyensúlyozása. Gyakran éppen ellentétes helyzet áll elő, amelyet ő egyensúlytávolinak nevez.

Hősünk a pénzpiac jó ismerője. 1969-ben hozta létre a Quantum Befektetési Alap nevű hedge fundot (fedezeti alapot), amelyben mások pénzét is forgatta. A legismertebb valuta-manipulációja a brit font összeomlását eredményezte 1992 szeptemberében. Ez egymilliárd dollár hasznot hozott neki. De ugyanebben az évben megtörte a svéd és az olasz pénznem értékét is, néhány évvel korábban (1988-ban) pedig a franciákét. 1993-ban Németország következett. Később a délkelet-ázsiai országok gazdaságának okozott hatalmas károkat. Az utóbbiból állítólag többmilliárd dollárt nyert. Amikor ilyesmi szóba kerül, Soros bagetellizáló megjegyzésekkel igyekszik kétséget ébreszteni pénzügyi manipulációkból származó nyereségeinek valós nagyságáról.

A hatékony valutaspekuláció hatalmas összegekkel történik, és az illető országnak okozott kár mindig sokkal nagyobb, mint az elkövető nyeresége. A pénznem leértékelése egy ország gazdaságának és lakosainak szegényedését eredményezi. Valójában ez az elkövető részéről másokat megkárosító kétes hasznú cseles lopás, és a hozzá nem értők csak csodálkozhatnak azon, hogy ezt a gazdasági élet törvényei miért teszik lehetővé.

Soros ellen több országban is nemzeti szintű vizsgálatot kezdeményeztek, és legalábbis egy francia és egy magyar bíróság szabálytalan spekulációk miatt pénzbírságra ítélte őt.

A Quantum Befektetési Alap az utóbbi években csak családi pénzalapokkal „dolgozik”. Az LCH Investments adatai szerint ennek a befektetési alapnak a jövedelme a kezdetektől 2014 elejéig 39,6 milliárd amerikai dollár volt.

Ezek után az ember eltöprenghet, hogy Soros Györgynek a „határozott etikai meggyőződésére” utaló kijelentése hogyan egyeztethető össze pénzügyi tevékenységével? Vagy szerinte az erkölcsi kívánalmak – netán a szokásjog alapján – ezen a területen érvénytelenek?

A nyílt társadalom felé

Soros így vall alapvető törekvéseiről: „Ha filozófiámat politikai programként kívánom megfogalmazni, akkor a céloim: a globális nyílt társadalom megvalósítása.” (Soros Gy. i. m. 14. o.) A szerző azt kívánja tehát, hogy az emberek (lehetőleg világszerte) olyan társadalmi légkörben éljenek, amely minden másságot készségesen elfogad, és amely ugyanakkor minden tagjának megengedi, hogy a maga hajlamai, szabadon kialakított nézetei szerint éljen.

A nyílt társadalom megvalósulását akadályozza, ha megszervezése a nemzeti-etnikai érdekek érvényesítésének a jegyében történik. Ilyenkor állítólag a túlzott és kategorikus elvárások miatt egy merev és maradi zárt társadalom jön létre. Soros megfogalmazásában: „A törzsi erkölcs zárt társadalomhoz vezet, amely a törzs tagjaira jogokat és kötelességeket ruház, és kirekesztő a kívülállókkal szemben.” (I. m. 81. o.) Az etnikai sajátosságait fontosnak tartó közösségeket már Karl Popper is törzsi jellegűnek nevezte, de a kifejezéssel Friedrich Engelsnek az 1848-as forradalmak idején megjelent újságcikkeiben is találkozunk. (Konrad Löw: A kommunista ideológia vörös könyve; Marx & Engels – a terror atyjai, XX. Század Intézet, Kairosz Kiadó, Budapest, 1999.)

Míg Bergson a vallásos élményeket a zárt társadalom megnyitóinak, az emberi fejlődés mozgatóinak tartotta, a Karl Popper és Soros György nevű ateisták szerint mindenfajta „vallási fundamentalizmus” ugyancsak akadály a megvalósítani vágyott nyílt társadalom létrejöttének. A liberális felfogással nehezen egyeztethető össze az etnikai és a vallási

kötődés, mert ezek „elfogultságot” keltenek az emberben, és korlátozzák a szabad gondolkodást.

A törzsszel ellentétben az *univerzális erkölcs* – írja Soros – „nyílt társadalmat eredményez, amely alapvető emberi jogokat ismer el a törzsi, etnikai vagy vallási hovatartozással szemben.” (I. m. 81. o.) Ez a megfogalmazás – rendkívül őszintén – azt mondja ki, hogy mivel „szemben” áll velük, az univerzális erkölcs nem ismeri el a „törzsi”, etnikai és vallási hovatartozás jogát.

Úgy látszik, hogy a liberális nyílt társadalomnak nemigen van köze a Bergson által megálmodott, minőségi fejlődésre képes nyitott társadalomhoz.

A jótékonykodással ötvözött céltudatos politizálás

A Soros György elméleti keretrendszere (melyhez többek között a nyílt és zárt társadalom kérdése, a tény, hogy a gondolat a valóság része, a reflexivitás elmélete, az egyensúlytávoli helyzetek, a termékeny téveszmék kérdése tartozik.) számos elméleti és gyakorlati problémát vetett fel, és ez készítette hősünket, hogy létrehozza a Nyílt Társadalom Alapítványt. Ez „három célt szolgált: a zárt társadalmak felnyitását, a nyíltak fejlesztését és a kritikai gondolkodás elősegítését.” (I. m. 91. o.) Hatalmas vagyona lehetővé tette, hogy anyagilag támogassa a kelet-európai másként gondolkodókat, és amerikai ösztöndíjakat kínáljon nekik. 1983-ban létrehozta a Soros Alapítványt, amely az ezt követő évben Magyarországon, 1987-ben pedig már Lengyelországban, Kínában és a Szovjetunióban is működött.

„A szovjet birodalom széthullása után az alapítványi hálózatot más országokra is kiterjesztettem. 1991-re már több mint 20 országban tevékenykedtünk. Sohasem zavartattam magam azzal” – írta – „hogy megmagyarázzam, mit értek nyílt társadalom alatt. Az emberek ösztönösen érezték, hogy ez annak a zárt társadalomnak az ellentéte, amelytől szabadulni akartak.” (I. m. 95. o.)

Míndez segítette a kommunista uralomtól megszabadult országok értelmiségét törekvéseiben, de a társadalomra vonatkozó világos felvilágosítások elmaradása tartósította az ott élőkben azt a csalóka képet, amely a nyugati szabadságról a köreikben élt.

Soros 1991-ben alapította Budapesten a Közép-európai Egyetemet, amelyet „szellemi központnak” szánt „az alapítványi hálózat támogatására”. (I. m. 96. o.)

Közben gazdagodott tapasztalatokban. Rájött, hogy a zárt társadalom felbomlásakor nem automatikusan jön létre a nyílt társadalom. Ez utóbbit a túl sok szabadság és anarchia, másrészt a dogmatikus ideológiák és a tekintélyelvű rendszerek részéről fenyegeti veszély. Az alapítványhálózatnak köszönhetően szerzett tudás birtokában számtalan fórumon hallathatta a hangját, és igazi elégedettséggel töltötte el, hogy történelmi események részese lehet. Megállapítja ugyan, hogy „senki sem bízott meg személy szerint engem a közérdek védelmezésével – magam választottam ezt a szerepet. Az emberek pedig jogosan kételkednek abban, aki úgy politizál, hogy nem tartozik elszámolással a nyilvánosság felé.” Noha nincs olyan társadalom, amely maga a képviselő, ügyeinek intézésére őt megválasztotta volna (tehát nem demokratikus politikus), és tudja, hogy „keretrendszere” értelmében senki sem lehet mentes a tévedéstől, nagy gyönyörűséggel állapítja meg magával kapcsolatban: „Ritka kiváltság, hogy valaki azt teheti, ami helyes.” (I. m. 12. o.) Soros, rengeteg pénze révén szinte mindent megtehet, amit helyesnek tart. Kérdés, hogy ő milyen képességekkel bír, hogy – miután a „valóságról csak torzítás révén alkothatunk képet” (I. m. 58. o.) – meg tud-e szabadulni a cselekedeteket az elméletei szerint is szükségszerűen hamis útra vezető téveszméktől?

Egyébként szerinte a nyílt társadalom majdnem ugyanazt jelenti, mint a liberális demokrácia. (I. m. 107. o.) „A nyílt társadalom felismeri és elfogadja a valóságban alapvetően meglévő bizonytalanságot. Olyan intézményrendszerrel rendelkezik, amely segíti az

embereket a bizonytalanság elfogadásában (...), amelyben az emberek szabadon választják – és változtatják – vezetőiket.” (I. m. 84-85. o.)

Amikor Soros György úgy ítéli meg, hogy valamely őt érdeklő országot nem a megfelelő politikusok vezetnek, akkor pénzüsszegekkel mozgósítja az ellenzékot, akik tüntetésekkel, vagy akár valamiféle „forradalommal” átveszik a hatalmat, és így igazítják ki a történelem és a demokrácia „tévedéseit”.

A 2003-as grúz forradalom az ő pénze és szervezése nélkül nem lett volna sikeres. Sajtóértesülések szerint azonban a mai grúziai vezetők egy szikrányit sem jobbak, mint az akkor leváltott Sevardnadze garnitúrája volt.

Az Egyesült Államok belpolitikájának alakításával is próbálkozott. A 2004-es elnökválasztásokon George W. Busht újraválasztották, noha Soros nagy összeggel támogatta ellenfelét.

A 2006. évi ukrán „narancsos forradalom” támogatásával elérte, hogy az ország politikai irányultsága megváltozzon. Nem sokkal ezután a svéd televízió egy interjújában büszkén bevallotta, hogy neki köszönhető az ukrán váltás. Ugyanakkor említést tett 1992-es valutaüzerkedéseiről is, amelyek többek között a svéd korona értékét is megnyirbálták.

Fehéroroszország (Belarusz) az ottani ellenzéki csoportok támogatása miatt nemkívánatos személynek nyilvánította.

2014 októberében nyílt levélben fordult az Európai Unióhoz, felszólítván őket, hogy húszmilliárd dollárral és fegyverekkel támogassák a kijevi törvényellenes ukrán forradalmi erőket az Oroszország ellen folyó háborújukban. Pedig tudomásul vehetné, hogy Ukrajnának a Krím félszigetet Hruscsov (aki maga is ukrán volt) adta ajándékba, Kelet-Ukrajnát pedig Lenin, és hogy az ott élő többmillió oroszról az ukrán kormány szándéka szerint megvonta volna a jogot, hogy anyanyelvük is hivatalos nyelv legyen az országban. Soros György elfelejtette, hogy a szóban forgó könyvében így írt: „a nemzetközi kapcsolatokat az erő és nem a jog irányítja. Ennek meg kell változnia, és érvényt kell szerezni a nemzetközi jognak.” (I. m. 15. o.) Vajon miért nem szorgalmazza minden nép megmaradáshoz való jogának az egyetemes elismerését, s az ezt biztosító nemzetközi törvények kidolgozását? Hiszen ez teremthetne számukra igazán demokratikus feltételeket és a háború veszélye nélkül szavatolhatná létüket.

A Magyarországgal való kapcsolatáról is említsünk néhány szót. 2010-ben Soros György felszámolta a magyarországi Soros Alapítványt. Ugyanazon év őszén egymillió amerikai dollárt adományozott az ajkai vörösiszap-katasztrófa károsultjainak. Az elmúlt években Sorosnak – többek között a norvég pénzalap közvetítésével is – ismeretlen tömegű pénze áramlik a magyarországi ellenzéki szervezetekhez.

A globalizált világ

Két alcímmel előbb idézett nyilatkozatában Soros a *globális* nyílt társadalom megvalósítását nevezte meg céljaként. Nem a világrend globális átalakítására gondol, mert egy ilyen törekvés szerinte kudarcra van ítélve, hanem az országok belső működésének globalizálására.

„A globalizáció jelenleg asszimetrikus folyamat. A piacok, különösen a pénzpiacok már globalizálódtak, míg ez nem mondható el a társadalom virágzásához vagy akár túléléséhez szükséges intézményekről. A politikai folyamatok az államok szuverenitásán alapulnak, így alkalmatlanok arra, hogy az emberiség kollektív érdekét képviseljék” – írta Soros. (...) „A szuverenitás anakronisztikus fogalom, egy olyan kor öröksége, amikor királyok uralkodtak az alattvalók felett.” (I. m. 16. o.) A francia forradalom óta a szuverenitást elvben a nép gyakorolja, de a mai bonyolult világban számtalan probléma ível át a nemzeti határokon, ezért ez az elv sem állja már meg a helyét. Röviden: az egyes országok szuverenitása akadálya az emberi társadalom összehangolt és gördülékeny működésének.

Vajon hogy egyeztethető ez össze a demokráciának minden liberális személy, így Soros által is sokat hangoztatott igényével?

A fogalom szakavatott megfogalmazását a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem GTK Gazdaság- és Üzletpolitikai Tanszék vezetőjétől, dr. Veress József egyetemi tanártól idézzük (könnyen megkereshető a világhálón):

"A globalizáció olyan, alapvetően hatalmi-gazdasági természetű folyamat, amelynek során a világgazdaság legerősebbé váló szereplői a legjelentősebb nemzetközi intézményeken keresztül, az adott és általuk formált jogi keretek között, saját érdekeik alapján egységesítik és általános érvényűvé teszik a gazdasági és politikai szabályokat."

Más szóval a szuverenitás leépítése, amit a társadalom Soros által is támogatott liberális felfogása szükségesnek talál, a gyengébb országokat kiszolgáltatja a hatalommal bírónak. Ebből az következne, hogy ne ringassuk többé magunkat a különböző országok egyenjogúságának illúziójában, hanem fogadjuk el a nagyok gyarmattartó szupremáciáját a kisebbek felett!

„A globalizáció a világ egyes részeit egyre szorosabb kapcsolati rendszerbe foglalta. (...) A világ többi részének nincs szavazati joga az amerikai törvényhozásban, a világ sorsa mégis Washingtonban dől el.” (I. m. 110. o.)

A világgazdaság legerősebb jelenlegi szereplője természetesen az Amerikai Egyesült Államok, ahol Soros György multimilliárdos közgazdász és pénzügyi spekuláns él. Neki *A gyarlóság kora* című könyve megjelenésekor (2006-2007-ben) igen rossz véleménye volt erről az országról, és különösképpen az akkor második hivatali idejét töltő elnökéről, G. W. Bushról, aki a két New York-i felhőkarcoló ellen 2001. szeptember 11-én elkövetett támadás után meghirdette az egész világra kiterjedő háborút a terrorizmus ellen.

Bush elnök kijelentette, hogy „2001. szeptember 11. mindent megváltoztatott, és ez önbeteljesítő jóslatnak bizonyult. A terror elleni háború kihirdetésével felfüggesztette a nyílt társadalom alapját képező kritikai gondolkodásmódot. Az elnök politikáját ért mindenféle bírálat hazafiatlan kritikának minősült. A Kongresszus sebtében elfogadta a Hazafias Törvényt (U.S.A. Patriot Act), és az elnököt katonai erő alkalmazására hatalmazta fel. Bush elnök így hamis ürügyekre hivatkozva kezdhette meg Irak megszállását. Amikor pedig a földkerekség leghatalmasabb nemzete másítja meg a valóságot, és a nemzetközi törvényekre fittyet hányva semmibe veszi a világ véleményét, nagy veszedelem leselkedik az emberiség rendjére. (...) Mindezek a fejlemények váratlanul értek. Ki gondolta volna, hogy éppen az Egyesült Államok, a demokrácia és a nyílt társadalom bajnoka jelenti majd a legnagyobb veszedelmet a világ rendjére?” (I. m. 121. o.)

„Bush elnököt vitathatatlan többséggel választották újra. (...) Többé már nem vádolhattam a Bush-kormányzatot, hiszen az amerikai választópolgárok aláírták a politikáját. Fel kellett tehát tennem a kérdést: Mi a baj Amerikával? Mi a baj velünk?” (I. m. 123. o.)

„Alig két esztendővel Bush újraválasztása után a közvélemény az elnök és az iraki megszállás ellen fordult. (...) Az amerikai közvélemény az iraki háborút kifogásolja ugyan, de a terror elleni háborút nem. (...) ... mindaddig nem hiszem, hogy teljesen észhez tértünk, míg vissza nem vonjuk a terror elleni ultimátumot.” (I. m. 124. o.) „Bush politikája nacionalista szemléletű: az erő alkalmazására koncentrál, mellőzve az olyan globális problémákat, amelyeket csak nemzetközi összefogással lehet megoldani. A világ ennek ellenére úgy táncol, ahogy az Egyesült Államok fütyül, és ha ez huzamosabb ideig így marad, a civilizációnk kerül veszélybe. Az Egyesült Államok szemléletének és politikájának megváltoztatása továbbra is a legfőbb prioritásom.” Ebből az következik, hogy „újra kell gondolni Amerika szerepét a világban.” (I. m. 18. o.)

„A folyamat első lépéseként fontos elismerni: a terror elleni háború hamis elnevezés. Hiába elismert tény, hogy Irak megszállása súlyos tévedés volt, a terror elleni háború továbbra is elfogadott politika.” (I. m. 19. o.)

„Mivel az Egyesült Államok vezetőként nem vált be, úgy látom, Európának kellene fontosabb szerepet vállalnia, követendő példát mutatva Amerikának.” (I. m. 21. o.) „Úgy tartom, hogy Amerika egyfajta »feel good« /magyarul kb. »érezd jól magad« - T. K. A./ társadalommá vált, és nem kíván a kellemetlen valósággal szembesülni. A Bush-kormányzat is emiatt tudta sajnálatos módon félrevezetni a nyilvánosságot. Ha ez a »feel good« hozzáállás nem változik meg, az Egyesült Államok el fogja veszíteni domináns pozícióját a világban. Ennek pedig komoly következményei lesznek nemcsak Amerikában, hanem az egész világon.” (I. m. 26-27. o.)

Az elmúlt két esztendő alatt a végrehajtó hatalom jogtalan kiterjesztése történt az Egyesült Államokban. „Az amerikai közvélemény hihetetlen közönnyel hagyja, hogy megtévesszék. Az iraki háború esetén is csak azzal törődtek, hogy sikeres legyen, nem pedig azzal, hogy az egész hadjáratot koholt vádak alapján indították. (...) Amikor egy társadalom olyannyira bálványozza a sikert, hogy már az eszközök sem számítanak, védtelenné válnak a csalással, hazugsággal és szélhámassággal szemben.” (I. m. 134.o.)

Soros György kétségtelenül tudja, hogy mind W. J. Bush elnök, mind pedig Tony Blair angol miniszterelnök hazudott (ezt utólag mindketten bevallották), amikor iraki vegyi és atomfegyverek fenyegetéséről beszéltek a háború megindítására vonatkozó tervük beharangozásakor. Hiszen *tudták* azt, hogy ilyen fegyverek nem voltak (akkor már vegyi anyagok sem) Szaddám Huszein arzenáljában.

Valószínű, hogy Soros ismerte a másik nagyhorderejű hazugságot is, csak nem akart – talán nem is mert – beszélni róla. Andreas von Bülow, aki 1969 és 1994 között a német szövetségi országgyűlés és a titkosszolgálatokat felügyelő bizottság tagja, 1978-ban pedig a Pricetowni (USA) Bilderberg konferencia meghívottja volt, amerikai források alapján 2003-ban megírta a New York-i toronyépületek szétrombolásának a történetét: *Die CIA und der 11. September. Internationaler Terror und die Rolle der Geheimdienste. Piper, München u. a.* A könyv magyarul is megjelent: *A CIA és szeptember 11-e. Nemzetközi terrorizmus és a titkosszolgálatok szerepe. Ellensúly Könyvek, Veszprém, 2004. Fordította Maleczki József.* Röviden összefoglalva a következők derülnek ki a könyvből: A repülőgépeket állítólag hatalmukba kerítő arab terroristák pilótaképzést kaptak ugyan az Államokban, de tanáraik szerint nem szereztek annyi tudást, hogy a gépükkel képesek legyenek egy toronyépületet eltalálni; a négy repülőgép egyidejű eltérítését a világ leghozzáértőbb biztonsági szolgálata képtelen volt idejében megneszelni; a repülőekkel minden kapcsolat megszakadt, az akkori hírek szerint az eltérítők arab voltát egy ilyen gépen használhatatlan maroktelefonon közölték először az utasok; a tizenkilenc állítólagos eltérítő közül utólag heten jelentkeztek a világ különböző részeiről, hogy köszönik, jól vannak, és a közelmúltban nem is jártak Amerikában. A világ más hasonló tornyaival is megesett már, hogy kigyulladtak, de egyikük sem omlott össze. A szinte porrá vált romokat azonnal eltüntették, vas alkartszeiket mindjárt beolvasztották, és így szakembereknek nem volt módjuk azokat megvizsgálni. A többi részlethez érdemes megkeríteni és elolvasni ezt a könyvet.

Teljes joggal feltételezhetjük, hogy az egész akció titkosszolgálatok műve volt, hogy okot szolgáltatassanak Afganisztán 2001 végén történt megtámadásához. (Soros ezt nem is említi, pedig a New York-i „terrorakció” előtt Pakisztánt és Indiát az amerikai hatóságok már értesítették a készülő akcióról.) Irak megtámadása 2002-ben teljesedett ki. Ezt többnemzetiségű NATO-csapatok hajtották végre, amerikaiakkal az élen.

A világ irányítója

Soros György szerint „a Bush-kormányzat kihasználva a szeptember 11-i terrortámadást: félelmet keltett az emberekben, hogy ezáltal kritikátlan közönséget teremtsen a politikájának. Ezzel veszélybe sodorta a nyílt társadalmat Amerikában, továbbá aláasta a békét és a stabilitást a világban.” A kormányzat hajszája az amerikai felsőbbrendűségért

„olyan hiábavaló erőfeszítés, ami végül ellentétes hatást fog kiváltani – a pénzpiaci buborék mintájára.” (I. m. 124-125. o.)

„Bush elnök kijelentése, miszerint: »Vagy velünk van, vagy a terroristákkal«, a náci propagandát idézte fel bennem.” Említsünk néhány Soros által megfogalmazott hasonlóságot:

1. „A weimari köztársaságra és a vietnami háború utáni Egyesült Államokra igen hasonló életstílus jellemző; az önérdék és az élvezetek korlátlan hajszolása az erkölcs és a hagyományos értékek rovására, amely mindkét társadalomból csömört váltott ki.”

2. „...mind a Bush-kormányzat, mind a náci és kommunista rezsimek a félelemkeltés politikájához folyamodtak. A szeptember 11-i támadásoknak a Reichstag felgyújtása és a Kirov-gyilkosság felel meg.”

Ez a pont azt tűnik bizonyítani, hogy Soros György tudja, valójában kik és hogyan követték el a szeptember 11-i „terrorakciókat”.

3. „...a náci Németországra, a Szovjetunióra és a mai Amerikára egyaránt jellemző, hogy a politikai életet olyan mozgalom dominálja, amely állami hatalmat szerzett, de a parlamenti rendszerből ered.” (I. m. 127. o.)

„Félelmem nemcsak az Egyesült Államokkal, hanem az egész világgal kapcsolatos. Az Egyesült Államok ma a világ vezető hatalma: a politika témáit leginkább ő határozza meg, és a világ többi részének ez alapján kell reagálnia. A Bush-kormányzat azonban rossz programot választott, ...nem nehéz látni, hogy a világ rossz irányba megy miatta. A legerősebbek fennmaradása az egyik legfőbb téma ugyan, de a legerősebből verseny és nem tárgyalássorozat dönt.” (I. m. 110. o.)

Ez is egy homályokat oszlató megfogalmazás: „Mindent összevetve arra a következtetésre jutottam, hogy a mostani kormány a legkülönbélebb csoportok támogatását élvezi, akikben csak a politikai hatalom és a befolyás iránti vágy a közös.” (I. m. 130. o.)

„A nyílt társadalmat fenyegető veszélyek (...): a végrehajtó hatalom jogtalan kiterjesztése, visszaélés a polgári jogokkal belföldön, az emberi jogok megsértése külföldön, a kritikai folyamat felfüggesztése, amelynek köszönhetően a politikánk hatása is a visszajára fordult.” (I. m. 141. o.)

„A jelenlegi állapotokért sokan a médiát hibáztatják, ám az csak a piac igényeit elégíti ki. (...) A szabad, pluralista média a nyílt társadalom nélkülözhetetlen intézménye, ám a mai média ezt az intézményes szerepet már nem tölti be. A média (...) az iraki háborúban már a katonai erő eszközévé vált.” (I. m. 142-143. o.)

„A kereskedelmi célokra kifejlesztett módszerek fokozatosan a politikában is piacra lelték. Ezzel megváltozott a politika jellege. (...) A politikusok megtanultak a választók kedvére tenni ahelyett, hogy a meggyőződésüket hirdetnék. Ez hatott a választókra, és arra szavaztak, aki azt mondta, amit hallani szerettek volna. Természetesen észrevették a manipulációt is, és már meg sem lepődtek, ha a választott vezetők becsapták őket. Ettől kezdve már nem volt menekvés. Kifinomult kommunikációs módszerek épültek be a rendszerbe. Így lett tehát Amerika »feel good« társadalom, és ezt az átalakulást a megválasztásra törekvő politikusok segítették.

(...) Amikor a Szovjetunió összeomlott, az Egyesült Államok maradt az egyedüli szuperhatalom. A globalizáció egyik legfőbb támogatójaként lépett elő...” (I. m. 147. o.)

„A terror elleni háborúban számtalan szégyellnivaló tettet követtünk el. Csapatainkat jogtalanul küldtük szenvedésbe és halálba. Demoralizáltuk a fegyveres erőinket, aláástuk az integritásukat. Elvesztettük erkölcsi jogalapunkat, és veszélybe sodortuk világvezetői pozíciónkat. Vajon ki fogja a közvéleményt felvilágosítani?” (I. m. 158. o.)

„2001. szeptember 11. óta Amerika hatalma és befolyása többet gyengült, mint korábban bármikor. (...) Az igazán drasztikus változást azonban a politikai hatalom és befolyás beszűkülése jelentette.” (I. m. 159. o.)

Mindez a sok kétely és elítélő megnyilatkozás Sorosnak a nyílt társadalom megvalósíthatóságába és korrekt működésének a lehetőségébe vetett bizalmának a válságát bizonyítja.

Eleinte az embernek az a benyomása támadt, hogy a Bush elnök meghirdette terror elleni háború már csak azért is elítélendő volt Soros felfogásában, mert célszerűbbnek, kevésbé rajtakaphatónak tartotta az egyes országok belső ellenzékének felhasználását a világ megváltoztatására, mert ez a demokratikus mechanizmusok megtartásának látszik, és egy külső erővel vívott háborúnál talán kevésbé fájdalmas a globalizált országok népei számára. Ezért a nyílt társadalom általa is elfogadott fogalmával való hatalmi manipulációkba maga is szívesen beszáll. A következő keserű megjegyzése viszont nem csak és nem elsősorban Irakról, hanem a többi külső segítséggel „forradalmasított” országról (is) szól: „Tény, hogy a Közel-Keletet teljesen felforgatta a nyugati beavatkozások hosszú sora, melyek célja nem a demokratizálódás elősegítése, hanem a természeti erőforrások, vagyis az olaj feletti hatalom megszerzése volt. Ezért is van annyira kevés demokrácia a térségben.” (I. m. 209. o.)

Azért különös, hogy személyében egy olyan ember „küzd” a „népfölségért”, aki a Bilderberg csoportnak a tagja, amely közérdekű kérdésekről folytatott megbeszéléseinek minden mozzanatára köztudottan a szigorú titok bélyegét nyomja. Ezek után az sem lehet kizárt, hogy esetleg olyan társaságoknak is aktív tagja, amelyeknek még a léte is titok.

Minden kétkedése és kritikus megállapítása ellenére Soros György továbbra is az Amerikai Egyesült Államok optimista és elkötelezett híve. Bár az olvasó a következő idézet utolsó mondatában mégis kételkedve botlik meg: „... a jelenleginél szorosabb nemzetközi együttműködésre van szükség. A siker felelőssége pedig az Egyesült Államokat terheli. Vissza kell szereznie világvezetői pozícióját a saját és a világ érdekében. A jelenlegi világrend az államok szuverenitásán alapul, de szükség van egy olyan vezető államra, amely kellőképpen hatalmas a pozíció betöltéséhez, ugyanakkor képes távlatokban gondolkodni, és odafigyelni a szabad világ közös érdekére. Az amerikai vezetés nem bizonyult mindig túl felvilágosultnak, ám pillanatnyilag az Egyesült Államok az egyetlen olyan ország, amelyik alkalmas lehet erre a szerepre. (...) ...nem elegendő a 2001. szeptember 11-i eseményeket megelőző politikához visszatérni. Igazán alázatos külpolitikát kell folytatnia, tiszteletben tartva a többiek véleményét és érdekét. Márpedig erre egy »feel good« társadalom nem lehet képes.” (I. m. 221. o.)

2014. december – 2015. január

(Megjelent a Kapu című folyóirat 2015. évi januári számában.)